

ets met hun Hosannah toe te brengen, maar zij die het: „Geh, o, God geh!“ niet van de lippen hebben, dat zijn de verkoren zangers en de geroepen speeldieners voor den Immanuel Gods.

Want wie zijk een zanger mag zijn, die ontving licht in het zielsorg, die zag bij dat geschenken licht iets van de verborgen grootheid van dat wonderbare Godslam, en die heeft aan het verblijd hart, als ware het een orgel in hem geworden, den toon van een zoete melodie ontlokt, zoo fijn en zoo teeder, dat engelen er naar luisteren komen, en gevoelen: *Zóó kunnen wij niet zingen voor onzen Heer!*

KUYPER.

Amsterdam, 25 Februari.

Ook deze week werd de Synodale Hierarchie weer door enkele kerken afgezworen, en wel door de kerken van Aalten, de Lemmer, Randwijk en Buitenpost, brengende het aantal ontkomende kerken op 30 1.)

Zoo loopt deze afzwerfing sneller, dan we verwacht hadden, en niet gering zijn de moeilijkheden, die hieruit voortvloeien, om alhierweg in den Dienst des Woords te voorzien.

Toch durven we daarom geen Kerkeeraad tegenhouden. Maar wel verblijdt het ons, dat de broeders in den Haag en elders, die zich, tot ons leedwezen, genoodzaakt zullen zien tegenover den Kerkeeraad op te treden, nog zooveel geduld oefenen. Dit geeft hoop, dat ze den weg van plicht tegenover hun Kerkeeraad ten einde toe zullen afloopen.

Enkele candidaten in de theologie doen thans reeds goede diensten te midden van zooveel verlegenheid; en mag men den ingekomene berichten geloof schenken, dan zou het hun wel gelukt zijn, dien rechten toon aan te slaan, die spreken doet naar het hart van Jeruzalem.

Naar men meldt zou een predikant van een der dorpen, die tot de Classis Amsterdam behooren, een acte van submittie aan het Classicaal Bestuur geteekend hebben. Een gerucht dat, wierd het bevestigd, aan Beets' klacht over *schaaersche* van karakter, die over *schending* van karakter zou toevoegen.

In sommige bladen doet een bericht de ronde, dat de heer Ds. J. W. Felix zich in ongunstigen zin zou hebben uitgelaten over zijn broeders, die de Synodale Hierarchie varen lieten.

We wenschen hier vooraf nadere inlichting over in te winnen, en komen eerst daarna op deze zaak terug.

Te Amsterdam is het van Synodale zijde als hooge grief aan de Gereformeerden aangerekend, dat zij aan de Kerkvoogdij een regel gaven, hoe in zekere voorkomende gevallen te kiezen.

Dat mocht nooit, zei men!

Het komt een Kerkvoogdij nooit toe, om over den Kerkeeraad te oordeelen, en tusschen twee die zich als Kerkeeraad voordoen te kiezen, ligt gansch buiten haar bevoegdheid.

Onzerzijds is daar steeds op geantwoord: Dit is ook zoo. Maar het geval kan zich niettemin voordoen, dat twee geestelijke lichamen tegelijk op eenzelfde kerkgebouw aanspraak maken, en dan moet de Kerkvoogdij wel kiezen, want een jaar lang alle kerken sluiten, en afwachten wat de rechter uitwijst, gaat niet.

En juist omdat dit niet ging, en men als Kerkvoogdij dus tot het doen van een keuze *genoodzaakt* kon worden, vonden we het juist zeer voorzichtig van den Amsterdamschen Kerkeeraad, dat hij aan de Kerkvoogdij intijds een regel voor haar keuze voorschreef.

Maar niets baatte.

Dit was alles opgestapeld onrecht.

En wat men ook tegensprak, de Synode zette kort en goed de tachtig Kerkeeraadsleden, vooral ter oorzaak van deze voorgewende ongerechtigheid, af.

Doch wat zien we nu gebeuren?

Dit, dat nu allerwegen in het land de Kerkvoogdijen juist voor *dienzelfde keuze* geplaatst worden.

Dat ze dan ook kiezen.

En dat de Classische en Synodale heeren, wel verre van dit af te keuren, alle denkbare invloeden op de personen der Kerkvoogden werken laten, om ze toch te bewegen, dat ze hun keuze doen *voor hen*.

Zoo wordt Amsterdam gerechtvaardigd.

Zoo verscheuren de Synodalen selven hun eigen vonnis.

Immers nu helpen ze zelven de Kerkvoogdijen doen, wat het heette dat ze niet dooen mochten.

Men maakt de opmerking, dat de moeite des schrijvens wel wat veel wordt voor een Kerkeeraad, die in drukke dagen aan een drie dozijn kerken bericht van zijn afzwerfing der Hierarchie moet geven. Nu dat is ook zoo. En daarom vernemen we met genoegen, dat gedrukte modellen van zulke misieven op het Bureau van het Congres, 162 Keizersgracht, verkrijgbaar zullen zijn.

De Volkskerk. — Het denkbeeld van de Volkskerk draagt, en dit is nog schandelijker, principieel het beginsel van *verloochening van den Christus* in zich.

Weet men toch eenmaal de twee begrippen van Kerk en Volk dooreen, dan spreekt het vanzelf, dat er ongemerkt een doorenmengeling moet ontstaan van de belangen der Kerk en de belangen van het Vaderland.

1) Dat ook de Kerkeeraad van H.-L. Ambacht het Synodale juk zou hebben afgeworpen, is later tegen gesproken.

Beide deze belangen doen hun wateren dan door eenzelfde bedding vloeien en overmits nu de vaderlandsche aangelegenheden allerlei eisch stellen, waar de Geest des Heeren juist tegen ingaat, en omgekeerd de Kerk van Christus allerlei levensvoorwaarden stelt, waar de vaderlandsche aangelegenheden niet mede kunnen rekenen, is het noodwendig resultaat, dat er in elke Volkskerk keer op keer zal moeten gekozen worden, tusschen wat de Christus voor zijn Kerk eischt, en hetgeen raadzaam schijnt voor het Vaderland.

Heeft nu de Heere Jezus gezegd: „Wie vader of moeder lief heeft boven mij is mijns niet waardig“, dan gaat natuurlijk deze zelfde hogere wet ook voor het vaderland door.

Vader en moeder te eeren is een onzer heiligste plichten. Maar toch kent ook deze plicht een zeer besliste grens. Deze namelijk, dat we nooit uit eerbied of liefde voor onzen vader of onze moeder iets mogen doen, wat tegen de eere Christi ingaat.

En zoo nu ook: het Vaderland te minnen, en voor het Vaderland desnoods zijn bloed te plengen, is een onzer heiligste verplichtingen. Maar toch kent ook deze plicht een zeer besliste grens. Deze namelijk: dat we nooit uit eerbied of liefde voor het Vaderland iets mogen doen wat tegen de eere Christi ingaat.

Houdt men nu Staat en Kerk behoorlijk gescheiden, en koos elk dezer twee een eigen bedding, dan kan dit ook, en is de geest vrij, om trouw te blijven.

Maar wat men gelijk in de dugsenaamde Volkskerk deze twee zoo onderscheiden en zoo vaak tegen elkaar indruisende belangen saam, dan ontstaat hierdoor het, o, zoo groote gevaar, dat men, tot keuze geroepen, den zedelijke moed mist om de zake Christi vast te houden, en uit zucht om de vaderlandsche belangen te dienen, de eere Christi verloochent.

En ligt er nu iets onredelijks in, om de belijders des Heeren geheel noodeloos voor zoo pijnlijke keuze te plaatsen en in deze verleiding in te brengen, dan oordeelt immers een Volkskerk zichzelf, die krachtens haar aard en de gemeente en de ambtsdragers telkens tusschen de nationale belangen en de eere van den Christus plaatst, en ze, helaas, slag op slag verlooft, om in zoo haastig oogenblik den eisch des Heeren te vergeten.

Een kwaad dat nog erger wordt, zoo men de Volkskerk opvat in den zin waarin Dr. Beynen dit onlangs deed.

Hem toch is de Volkskerk niet de kerk van het volk, maar de kerk van een deel van het volk. Hem is de *Hervormde* kerk de nationale. En overmits nu in die „nationale“ kerk zijn partij thans bovendien komt het er dus op neer, dat naar zijn voorstelling de keuze te staan komt niet tusschen de eere van Christus en het Vaderland, maar tusschen de eere van den Christus en dat stuk van het Vaderland, dat met zijn partijzichten sympathiseert.

Dit nu is echt Byzantijnsch!

En het is opmerkelijk hoe de fatale idee van de Volkskerk, juist bij een zoo warm minnaar der vaderlandsche historie als Dr. Beynen is, dit stuitend kwaad tweeg gebracht.

De Kerk. *Cour.* klapt bij het hooren van die taal dan ook in de handen.

En hoe kon dit anders!

Vereenzelvig uw groep met het Vaderland, en op gelijke wijs uw Vaderland met uw kerk, en uw kerk met de Synode, en straks ligt de conclusie voor de hand dat eigenlijk heel de Staat der Nederlanden geen hooger roeping heeft, dan om de Synode en haar onderhebbende Besturen op de been te houden.

Vandaar dat de politie er wordt bijgevoerd.

Vandaar dat de dragonders moeten optreden.

Ja, vandaar dat Kochi, de Groot-hierarch, den Koning „zijn geloofsgemeenschap“ betuigt, en hem oproept om het Synodale praalgraf te beschermen.

Want, inderdaad, dit is alles onberispelijke consequentie.

Roep met keizer Constantijn voor de Volkskerk, en met Beynen moet ge, om niet onhistorisch te worden, Vaderland en Synode wel verbinden. En is die knoop eenmaal gelegd, wat stuit u dan?

Maar immers dan wordt zelfs de Koning en 's Konings leger en 's Konings schatkist aan de belangen der Hierarchie ondergeschikt.

In de Boodschapper van de vorige week komen enkele verklaringen voor van Dr. Hoedemaker, die eenige rectificatie vereischen.

Bepalen we ons tot een drietal.

Ten eerste heet het aan het slot:

„Dat men op het congres, zooveel mogelijk nuttelooze discussie afneemt, kan ik begrijpen. Dat men mij niet toeliet in welken vorm en op welke wijze dan ook *uit te spreken*, wat nu de eisch van het Gereformeerd beginsel zou zijn... ziedaar, de *reine* reden, waarom ik geen deel nam aan het congres.“

Deze voorstelling nu is met de toedracht der zaak in strijd.

De zaak is namelijk deze, dat de Kerkeeraad van Amsterdam zich wel gewacht heeft om wilkeurig uit te maken, wie komen mocht en wie niet, maar juist ter afsnijding van alle wilkeur een *vasten regel* had gesteld, uitgedrukt in een formule, die veertien dagen vooruit heel het land door bekend is gemaakt. Die formule luidde aldus:

„De ondergeteekende, lid van de Nederl. Herv. (Geref.) kerk, verklaart, dat hij de afzwerping van het Synodale juk plichtmatig acht voor ieder, die het Koningschap van Jezus in zijn kerk wil eeren.“

Nu verscheen echter op 14 Januari des morgens, even voor het Congres aanging, Dr. Hoedemaker bij het Bureau en stelde de vraag: of hij kon toegelaten, zoo hij niet deze, maar een andere formule onderteekende, en op die wijs de afzwerping van het juk der Hierarchie alleen tot Kerkeraden bepaalde.

Hierop kon natuurlijk niet anders dan ontkennend geantwoord. Het Bureau zou cerloos en trouweloos voor het publiek hebben gestaan, zoo het, na heel het land aan een vaste formule te hebben gebonden, te eldier ure, juist toen men beginnen zou, ten behoeve van een speciaal vriend, buiten iemands medeweten, deze formule gewijzigd had.

Niet het Bureau sloot dus Dr. Hoedemaker uit, maar Dr. Hoedemaker sloot zich zelf uit; doordien hij verklaarde de toegangsformule niet te kunnen onderteekenen.

Met de vraag of Dr. Hoedemaker al dan niet (stel hij had de toegangsformule onderteekend) op deze of die wijze op het Congres had kunnen spreken, staat het intusschen anders.

De Kerkeeraad heeft Dr. Hoedemaker uitgenoodigd, om een referaat te houden. Hij deed die op grond van zijn jongste vlugschrift en van het feit, dat Dr. Hoedemaker die wist wat men bedoelde, zich in Friesland met zulk een geestdrift over de zaak had uitgelaten. Daarop zond Dr. Hoedemaker een schrijven aan den Kerkeeraad, waarin hij een korte geloofsbelijdenis op enkele punten aflegde, en vroeg of de Kerkeeraad het hiermee eens was; en voorts of discussie over al zulke punten kon toegelaten. Kort voor het Congres, en toen de ongelooftelijke drukte der voorbereiding alle breeder overleg afsneed, kon echter de Kerkeeraad er natuurlijk van verre zelfs niet aan denken, om zich met elk der uitgenoodigden voor referaat, of wat ook, in diepzinnige theologische controversen in te laten. En het eenige wat toen daarom restte, was om Dr. Hoedemaker met dit onderstaande schrijven te antwoorden:

Aan Prof. Dr. HOEDEMAEKER.

Hooggeleerde Heer!

U dankzeggende voor uw belangrijk schrijven, ziet de Kerkeeraad zich tot zijn leedwezen genoodzaakt, U te melden dat de tijd ten eenemaal ontrekt, om zulke bedenkingen, als Gij in uw missive geopperd hebt, hetzij schriftelijk, hetzij door een commissie, met U te bespreken. Geheel afgaande op uw jongste pennenvrucht, had de Kerkeeraad gemeend, dat hartelijke samenwerking van uwe zijde voor dit Congres mogelijk geacht en bedoeld werd.

Maar het ligt toch wel in den aard van de zaak, dat op een bijeenkomst van minstens honderden eenvoudige personen uit alle oorden des lands, kwalijk een principieele gedachtenwisseling kan gevoerd worden over de vraag of b.v. uwe zienswijze aangaande het ambt al dan niet met de onderwijzing van Gods Woord overeenstemt. Zoo iets zou wel kunnen op een theologisch of wetenschappelijk Congres maar is ondenkbaar op een Congres van eenvoudige geloovigen, die niet alle oorden des lands opkomen om te vragen, welke weg moet worden ingeslagen om onze kerken te redden, dat ze niet ondergaan. Zeer terecht merkt U dan ook op, dat zulk een gedachtenwisseling tegen uwe bedoeling in, oppositie zou opwekken en maken dat reeds den volgende dag, de meeste leden van het Congres voorgoed teleurgesteld, huiswaarts keurden.

Onder deze omstandigheden mogen wij dus niet van U vragen dat Gij door toe te geven aan ons verzoek of U zelven binden zoudt, of de zaak zoudt embrouilleren.

Geloof ons, Hooggeleerde Heer, met hoogachtung en heilbiede,

Namens den Kerkeeraad der Ned. Geref. Kerk, *Zijne Commissie*

P. VAN SON, Voorzitter.

Een schrijven waarin alleen licht uitgesproken, dat de Kerkeeraad oordeelde zich aan zijn *agendum* te moeten houden, en zich niet door Dr. Hoedemaker mocht laten verlokken, om het Congres, hem ten gelieve, geheel van aard en strekking te doen veranderen.

Het Congres was saamgeroepen, om tot *practisch handelen* te komen, op grond van een *vooraf vaststaande overtuiging*. Daarentegen wat Dr. Hoedemaker vroeg, ware alle fundamenteel normaal loswrikken, en aldus alle praktisch resultaat onmogelijk maken.

En overmits nu deze algeheele verandering van de natuur van het saamgeroepen Congres juist het tegendeel zou hebben uitgewerkt, van wat beoogd werd, zou de Kerkeeraad blijk hebben gegeven van laakbare beginselloosheid en volstrekt genia aan vroed beleid, bijaldien hij in zulk een voorstel getreden ware.

Maar bovendien, al had de Kerkeeraad dit gewild, *hij bezat er de macht niet toe*.

Immers het Congres was voorbereid niet door hem alleen, maar door hem in overleg met broeders uit alle oorden des lands, die hiertoe herhaaldelijk conferereerden.

In deze conferentie nu was de grondslag van het Congres eenmaal vastgesteld, en het zou alzo *unfair* tegenover deze broeders zijn geweest, indien de Kerkeeraad zich onderworpen had, om in stuitende afwijking van de stellig gemaakte bepalingen, het Congres heel iets anders te doen worden dan men had bepaald.

Blijfsbaar heeft Dr. Hoedemaker, die van dit alles niet op de hoogte kon zijn, zich derhalve een geheel onjuiste voorstelling van de toedracht der zaak gevormd, en kon hij er uit dien hoofde toe komen, om het publiek van de Boodschapper zoo onjuist in te lichten.

Misschien wil de Boodschapper de goedheid hebben, thans door opneming van deze rectificatie het alzo geboren misverstand uit den weg te ruimen.

Een tweede rectificatie eischt dit andere zeggen van Dr. Hoedemaker in de Boodschapper:

„Ik had, in de laatste jaren, op kerkelijk terrein niet met de broeders kunnen samenwerken, omdat zij de organisatie van 1816 vasthielden. Nu zij haar eindelijk hadden verworpen en bij gevolg op het standpunt kwamen te staan, dat ik steeds heb ingenomen, ging het niet aan, mij van hen af te scheiden, zonder nadere verklaring van de reden, die mij hiertoe noopte.“

Gesteld het ware zoo, dat Dr. Hoedemaker de eenige man in het land ware geweest, die reeds voor zeventien jaren (want hij zegt: „steeds heb ingenomen“) het juiste standpunt innam; en buiten hem alle broeders doolden, tot ze nu eindelijk zoo wijs wierden, om te gaan staan, waar hij altoos gestaan had, — dan zou nog misschien de vraag niet te onpas zijn, of het goed gezien is van Dr. Hoedemaker, dat hij dit zelf zoo keer op keer komt verondigen.

Maar bovendien het is niet zoo.

Het is niet Dr. Hoedemaker, maar Groen van Prinsterer, onze groote Leider en Bezieler, die reeds sinds 1840 de *Synodale organisatie* als het Carthago, dat weg moest, heeft aangewezen. En het was op het voetspoor van Groen van Prinsterer, dat ook de ondergeteekende reeds in 1869 met gelijken eisch optrad, en het uitsprak, dat „van een doorwerking langs den weg onzer tegenwoordige Kerkelijke Hierarchie geen sprake kan zijn“ (Werking van art. 33 pag. 31), en den eisch stelde:

„De gehele Synodale organisatie is onwetig in haar oorsprong, en dan eerst zal der Kerk recht wederstaan, als dit Synodale wezen door eenzelfde samenwerking van Staat en Kerk spoortloos zal verdweenen zijn.“

(VRIJMAKING DER KERK, p. 1.)

En verder:

„Het moet den Gereformeerden gezegd worden. Niet maar dat de Synodale organisatie onwetig is, maar dat de Synodale organisatie onwetig is. Dit toch weten ze reeds lang, en is aller diepe oortuiging. Maar ook, dat de onwetigheid van deze organisatie meer algemeen erkend wordt. Dat de Staat een beginsel heeft aangenomen, dat noodzakelijk tot opheffing dezer noodlottige organisatie leiden moet. En eindelijk, dat thans de ure is gekomen waarop de volkstem zich slechts krachtig behoort te doen hooren, om den bijt aan den wortel te leggen van dien giftigen exotischen boom, die al het levensvat uit onze kerk wegvoert en daarom het geestelijk leven onder gemeenten deed verarmen.“

(VRIJMAKING DER KERK, p. 6.)

En de uitkomst is dan nu ook, dat terwijl schrijver dezes sinds 16 Dec. 1886 met deze organisatie niets meer uitstaande heeft, Dr. Hoedemaker nog altoos, zelfs zonder eenig teeken van leven in de Kerk van Nieuwer-Amstel, onder de Synodale jurisdictie voortleeft.

En dan nog een korte, derde rectificatie, op wat Dr. Hoedemaker aan de Gereformeerden thans verwijt: „dat ze de Kerk verscheuren, het ambt miskennen, en de onmondigen prijsgeven!“

De zaak is namelijk deze: Dr. Hoedemaker is thans weer van oordeel, dat eigenlijk ook de Kerkeraden het juk niet mogen afwerpen, maar dat het alleen daár mag afgeworpen, waar zoogoed als de geheele gemeente meegaat.

„Vandaar dat ik dit uitreden alleen gewenscht vind in plaatsen waar de Synode, zoals b.v. te Reitsum, Bunschoten en Voorthuizen, geen pect à terre heeft. Anders wordt door deren stap meer kwaad dan goed gedaan en de Kerk eenvoudig in de handen der Modernen gespeeld.“

Nu bij dit terugnemen door Dr. Hoedemaker van zijn eigen jongste program zal de Synode in de handen klappen, want dit staat volkomen gelijk met een huldigen van haar Hierarchie voor altoos. Ieder weet toch, dat er in geen eeuw een tijd komt, dat in de meeste kerken alle oppositie tegen Koning Jezus ontbreken zal.

Maar ook al laten we dit *utiliteits* argument, waarmee Dr. Hoedemaker zijn eigen standpunt, dat hij zegt altoos te hebben ingenomen, nu zelf van alle kracht berooft, een oogenblik rusten, dan nog bedenke men wel, dat dugsenaamde „verscheuring der Kerke“ volstrekt niet altoos een kwaad, maar soms plichtmatig en geboden is.

Zoo heeft ook de Heere Jezus de Kerk verscheurd. Zoo deden het de heilige Apostelen. Zoo deden het de Waldenzen. Zoo deden onze vaderen het in de dagen der Reformatie. (Zoo de doleerende Kerken in 1616!)

Dit zegt, zonder nadere bepaling, dus niets.

Wat het „niet eeren van het ambt“ aangaat, kunnen we kort zijn. Er is tweerlei voorstelling van het ambt. Een ambt als inklevend in den persoon. Nu dan is ook de man die den Christus verloochent, toch nog, ook terwijl hij Hem op den kansel aanrandt, zijn Dienaar en de Verkondiger van zijn Woord. Daarentegen belijdt men met onze vaderen, dat het ambt *vult*, waar het Woord valt, dan komt men uitmard tot geheel andere conclusie. Het Roomsche ambtsbegrip kennen wij. Gereformeerden, zelfs in zijn verzwakten Lutherischen vorm, dan ook niet.

En wat eindelijk die „onmondigen“ betreft, zoo zij oppermekert, dat God de Heere in dien zin ook alle onmondige volken prijsgaaf, toen Hij eenen huldigen het heil in Israël besloot. Dat de Hervormers ook stroomden van onmondigen prijsgaven, toen zij braken met Rome. En dat ook ons thans geen andere keus bleef, dan om of met alle onmondigen geestelijk te verkwijnen, of wel een deel dier onmondigen nu reeds uit te helpen, en straks te zien wat ook voor de overigen kan worden gedaan.

Doch waartoe ook al deze berekeningen en al die utiliteitsargumenten, en dit willen redeneeren uit het Providentieel Bestuur des Heeren. Maande niet juist Dr. Hoedemaker ons zoo vaak, om toch alleen naar het Woord te luisteren, alleen naar beginselen te vragen, alleen voor Koning Jezus te buigen?

Welnu, zoo dit zoo zijn moet, laat de Gereformeerden in den lande, het dan ook doen.

Uit de Classis Nijmegen schrijft Ds. Van Lingen ons:

Onze broeder B. Esmeijer, ouderling te Nijmegen, heeft van het zich noemde Classicaal bestuur het volgende schrijven ontvangen:

„Daar bij de behandeling van het herwaer tegen U ingediend, dat Gij het zoogenoemde Gereformeerd Kerkelijk Congres, van 13 tot 14 Januari, te Amsterdam hebt bijgewoond, een verloop van ergerlijken aard wegens de schriftelijke verklaring door iederen deelnemer afgelegd, luidende: „De ondergeteekende verklaart, dat ook hij de afzwerping van het Synodale juk voor plichtmatig houdt“, gebleken is, dat alle pogingen, om het in den geest der broederlijke liefde uit den weg te ruimen, op even onwil zijn afgeloopen, en het aandelings zoo kunnen geven tot ontzetting uit Uwe bediening, ja vervallende verklaring van het lidmaatschap der Nederlandsche Hervormde Kerk, zoo heeft het Classicaal Bestuur van Nijmegen in zijne vergadering van heden zich tot zijn leedwezen genoodzaakt gezien, naar Regl. Opz. en Tucht Art. 47 en 48, al de beschieden, tot de zaak betrekkelijk, met de noodige inlichtingen te verenden aan het Provinciaal Kerkebestuur van Gelderland, en voorts Uwe provisionele schorsing als Ouderling der Nederl. Hervormde Gemeente te Nijmegen uit te spreken.

van welk een en ander het U kennis geeft bij deze. Het Classicaal Bestuur voornemens, (w.g.) H. C. RIBBUS, Praes. J. MOUTAUS, Scriba.

In dit stuk, dat zeker geen uitnemend stilist teekent, is terecht gezegd, dat alle pogingen om het bezwaar uit den weg te ruimen zijn aangewend. Het is merkwaardig om de pogingen een enkele mede te deelen. Onzen broeder werd na verhoor en samenspreking een stuk te huis gezonden, dat hij alleen zou te onderteekenen hebben om van alle moeite ontalagen te zijn. Dat stuk luidt:

„De ondergeteekende, B. Esmeijer, ouderling der Ned. Herv. Gemeente te Nijmegen, verklaart, dat hij niet naar Amsterdam is gegaan om partij te maken met degenen, die het op den ondergang der kerk hebben toegelaten, maar uit nieuwsgierigheid of weerspannigheid, en dat hij aan de door hem onderteekende verklaring geen andere betekenis gehecht heeft, dan dat het wenschelijk is, de Synodale organisatie te verbeteren, belovende hij hierbij zijne verplichtingen als lidmaat in het algemeen en als ouderling in het bijzonder, overeenkomstig de belofte, 3 Jan. II, bij zijne bevestiging als ouderling afgelegd, getrouw te zullen vervullen.“

Dit schrijven moest voor 3 Febr. aan het Classicaal bestuur onderteekend worden ingezonden.

Met moeite drongen wij het „aj slangen en adlerengeroesel“ terug. Moet dat kerkelijke overheid heeten, wat liegen leert, en door allerlei middelen een eerbiedwaardig grijsaard tot leugen bewegen wil? „De Synodale organisatie verbeteren!“ Alou, een eerlijk en redig man zou kunnen wenschen dat knoep en bordel werden verbeterd! Nee, niet „verbeterd“, maar uitgerooid moet die organisatie worden. Dat willen wij; niet de kerk ten ondergang brengen, maar de kerk redden uit de handen dergenen, die haar zoeken te vernietigen, die haar tot allerlei leugen willen leiden in plaats van tot waarheid.

Niet minder getuigt van demoralisatie een bevelend zoogenoemd „broederlijk schrijven“ van den scriba Mouta, waarin deze Br. Esmeijer verzoekt zich niet noodeloos in moeite te brengen, ende verklaring op het Gereformeerd Congres te herroepen, daarbij vrijheid gevende van die herroeping melding te maken. Bij onzen pas als ouderling bevestigden broeder wordt hierop aangevraagd met „zoo word mogten wij niet breken o, a, hij uwe jongste bevestiging dat hij nog gegeven.“ „Is dat niet meten met twee maten? brek uw woord op het Congres gegeven, want mijn goet uw woord niet breken?“ Ziet hoe dat „Classicaal bestuur“ reeds gerameniseerd is, of zelfs de Jemitenstelling huldigt: „aan keten behoort hij uw woord niet te houden.“ Verder: „aan Br. Esmeijer is bij zijne bevestiging als ouderling het formele verzoeken en zijn de vragen gedaan, gelijk ze bij de formulier te lezen staan. Wat heet dit met de Synodale organisatie te maken? Is het Cl. bestuur van N. 200 onkundig? Weet het niet dat onze bevestigingsformulieren reeds op de Synode van Dordrecht in 1574 vermeld zijn, en de Haagse Synode van 1586 ze noemt als algemeen bekend? En hoe zou een zoo oud formulier eenigen kunnen binden aan een organisatie in 1816 der gemeenten opgelegd? Juist het tegendeel. Door dat formulier zijn de ouderlingen gebonden te waken „dat geene vreemde leer worde voorgesteld en naarmet wacht te houden tegen de wolven, die in de schaapkoosie Christi mochten komen.“ Die formulieren zijn in verband gesteld met onze belijdenis, waarin als hooftelement der ware kerk wordt genoemd, dat hij Jezu Christus voor het eeuwig Hoofd houdt (Art. 20). Daarom juist moet de Synodale Hierarchie weg en kan de ware kerk gemeenschap met haar hebben.

Gode zij dank onze Broeder heeft waardig gehandeld, door te verklaren, aan geen Classicaal bestuur verantwoordelijk in dezen schuldig te zijn. Schorsing enz. door zulk een vergadering kan niet anders dan een eere-eis zijn.

O, Geest des Heeren, hoeverre week uw heilige adem van den Classicalen niet al!

Een pak slaag. — In de Kerk. *Convent*, het officieel orgaan der Synodale Hierarchie, daalt de toon almeer. Thans raadt een inzender zelfs aan om Ds. Houtzagers, te Kootwijk, een heuschig pak slaag te geven.

„De dolende, doleerende of „beroerde“ Gemeenten hebben recht of ze hebben geen recht. En derde bestaat er niet. Heeft de eerste de beste kwajongen het recht om bijv. op *Kootwijkse kansel* aan de Hervormde Gemeente toebehoorende, domeneetje te spelen — men late hem dan, hals de schouders op, en ga voorbij. Maar heeft hij dat recht niet, — men verbiende en belette 'hem, *geve hem 't wel verdiende pak slaag*, en jage hem weg, opdat het Heilige niet verder gelasterd worde. Of moet hij daar eerst zijn 25 jaar jubilée vieren, voor en alder de Kerkebesturen hun plicht doen?“

Wat dunkt u van een levenskring, waarin zulke gedachten onwoven?

Op een Classicaal vergadering in Gouda een Bedienaar des Woords, wien de *handen* jeukten om zijn Gereformeerde broeders te lijf te gaan.

En in de Kerk. *Cl.* een inzender, die reeds hunkert, om Ds. Houtzagers een pak slaag toe te dienen.

Wat gaan we heen?

Daar onderstaand zeer kalm en ernstig stuk door het Wag. *Weekblad* geweerd werd, noekt de schrijver, de heer Milo, van Haarlem, bij ons een schuilplaats.

Zij ze hem gegund.

Het op den index geplaatste stuk luidde aldus:

Aan de Redactie van het *Wageningen Weekblad*.

Mag ik, terwille van het beginsel, eenige plaatsruimte voor het volgende schrijven van u vragen in uw blad, al kom ik wellicht wat laat?

In uw nummer van 23 Dec. 11. geeft u op een drietal stellingen in de *Heraut* een drietal varianten, gelijk u ze noemt.

De eerste aldus: „Niem lofte af te nemen brengen met...“ Var. „N lofte, aan wie vermoedt dat brengen met...“

Hierop nu Dr. Kuyper of verband van derwerping as onder alle omles beheersche heeft uitgesprekt, voor gedaan aan d Hij verwerpt naam verded de bestaande gehouden u z in beginsel i eigen wil de ene and ander dus gel stellen, begaa zelf tot God het beroep o die het besta bevoegd en kend was. Ey maanden sch achten, deze te doen spre onzer kerken nooit een bel wet geacht, dus stilzwijger scientie. Maa komt bestaat thans bestaan genoegen ne zieners cenve heid aan d heb die belk ik de door u Overigens du variant op he zaak aan de derzelfde zaal belofte formul

De tweede aldus: „Boven een belofte i beding, dat d conscientie i brengen.“ Va *recreatie* men kende onnigt

Van een leugenachtig dan u een vij lofte echter dan dezen: *I recht heeft u*

Zoo zou iedele dale bepaling en moest he liefst de ker plaar van die l de belofte alle staan om inlied die onduidelij zou staan om waarden al d niet gelukte t aan de Schri

Wel te versta kerkebestuur i bestuur heeft conscientie a pen. Steeds christelijke d zij van jonge zaamheid eis kennen, en i zeggen. En z dat het Cl stemming tot naar Maasli toen hij steel menten wilde Gods Woord Bestuur de re q of de opzien kerkebesturen

Niet zoo i roepen, met i variant, die Hervormden, botsing met b botsing den verlaten, ver Var.: „De le naar zijn indi

Woord voort node den e gaan, verlaa

Voorop st heeft verschr node) maar, meer dan do

Maar juist haar variant oude strijd t van het bes korter gezeg op kerkelijk v vast te stell staat? Van stelling beple gevoelen oor *Betijden* d schijnt u an op de laatste individueel l uitspraak der vloet er wet heeler harte e de Synode i van Christus d de Schri dan, naar d zit, die kenn hoofdstuk de waarvan ik door alle b nauwkeurig v 15, waar van gemeld is, di

En dan s alle Christen kenmerk is a te erkennen. geven alle n dan hegen, i hen onderhou En: Ds. Hu

Slaan we uit de Han tweede kenne tes te zijn, Schrift. Er

Jaacobs zegt